

5.

5.11.

Wiener Werkstätte

Design a národní identita: recepce hnutí Arts and Crafts v českých zemích (Šalda, Weigner, Štech, hnutí Artěl, ad.), vernakulární styl, (Zádruha, Moravská ústředna, Jurkovič, Klvaňa, Vydra, Šíma st., lidový „svéráz“) **LHV**

Wiener Werkstätte 1903–1932

Josef Hoffmann

Koloman Moser

(Fritz Waerndorfer – bankéř)

Carl Otto Czeschka

Dagobert Peche

Mathilde Flögl

Felice Rix

WW +
Arts and Crafts
Walter Crane
Ch.R. Mackintosh
japonismus,
sbírky orientálních textilií Wien

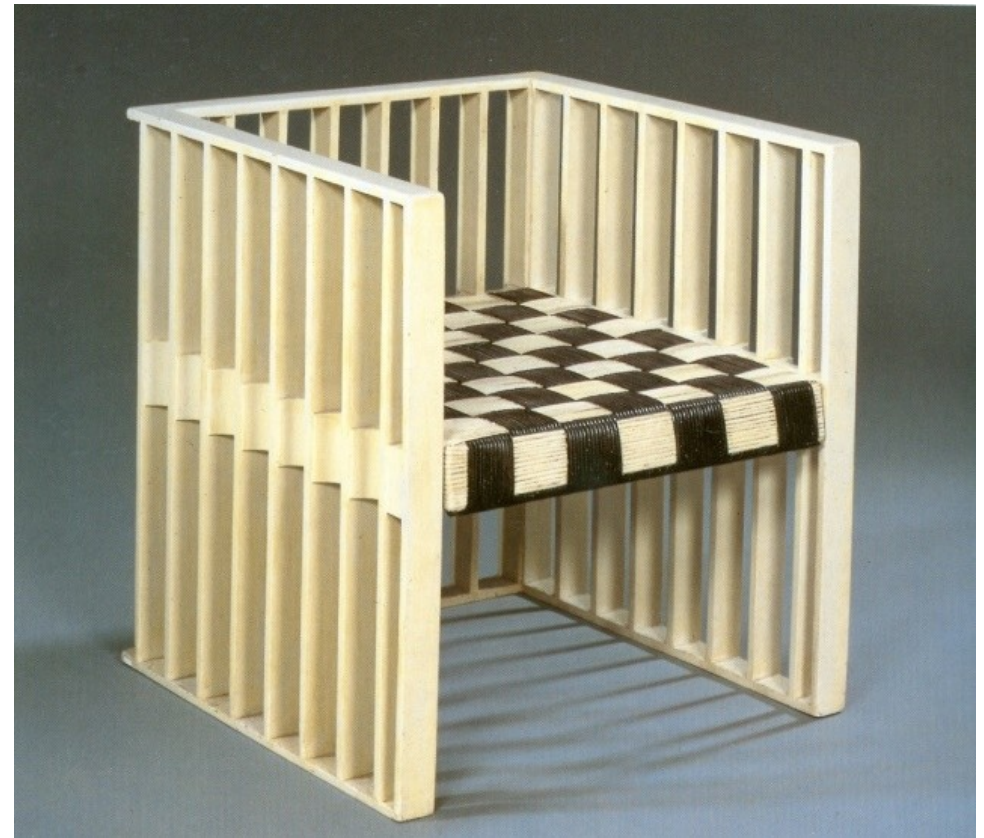
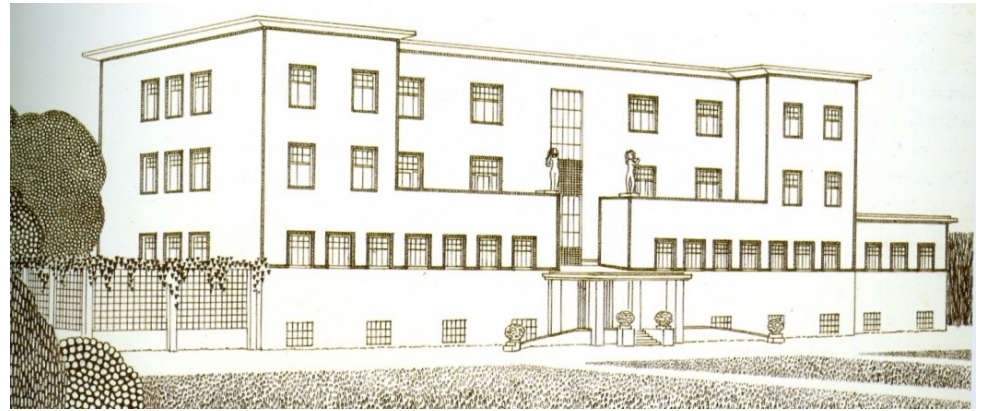
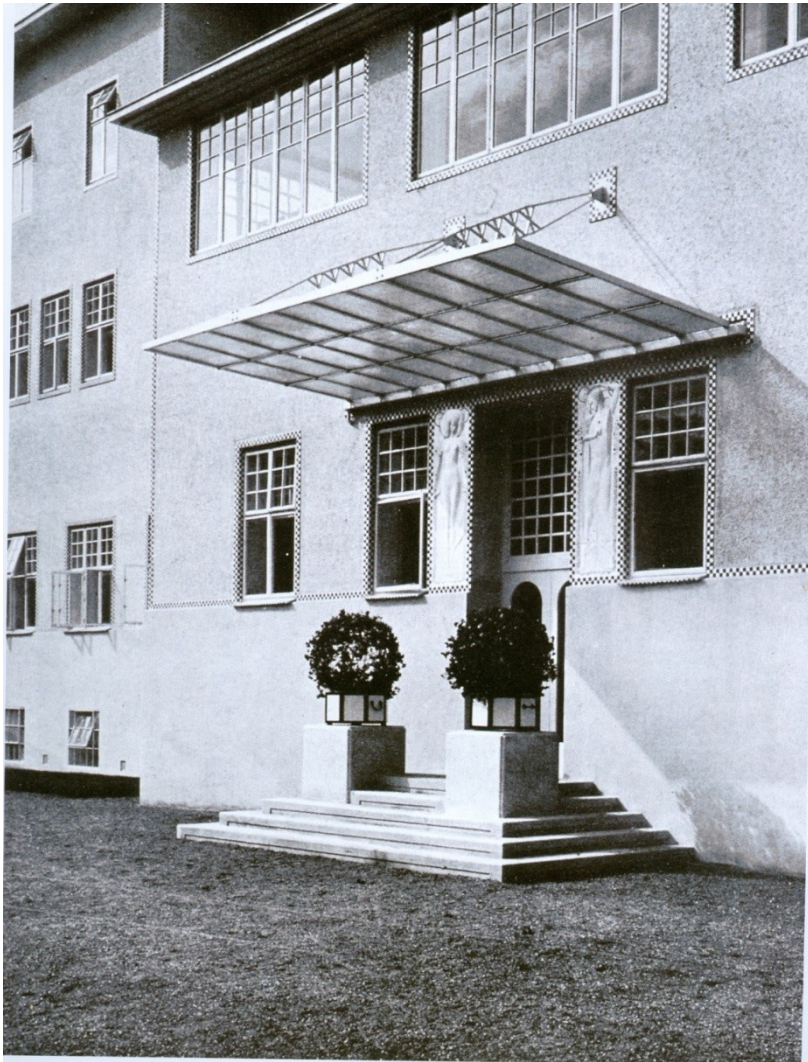

Koloman Moser a
bankéř Fritz Warndorfer

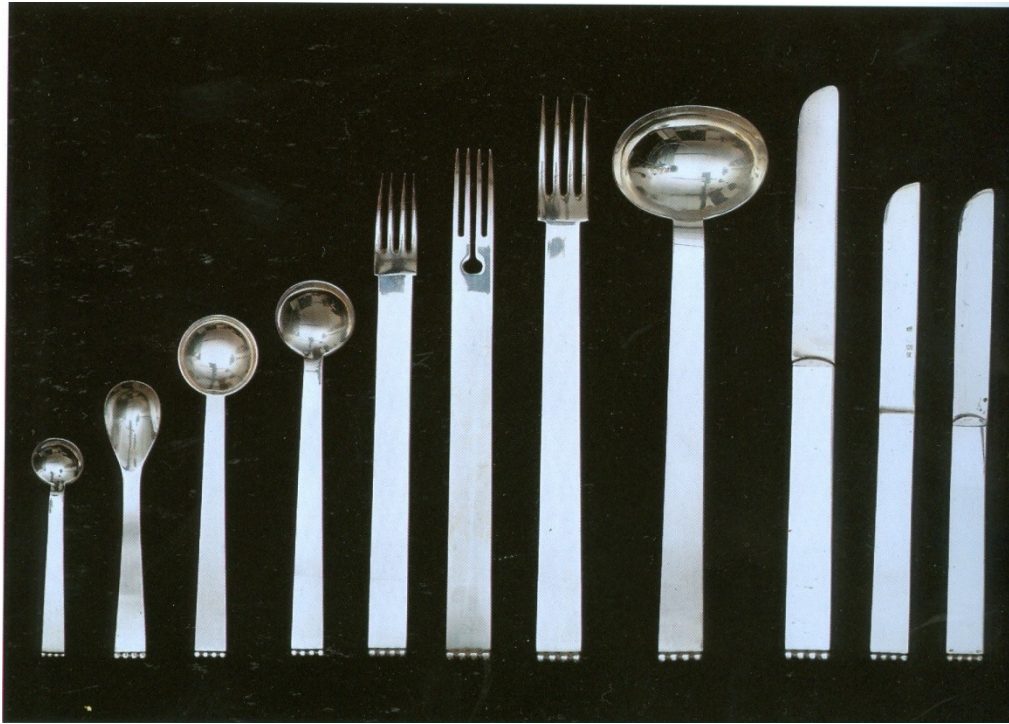

Josef Hoffmann (1870-1956)
Sanatorium Purkersdorf 1904-1905

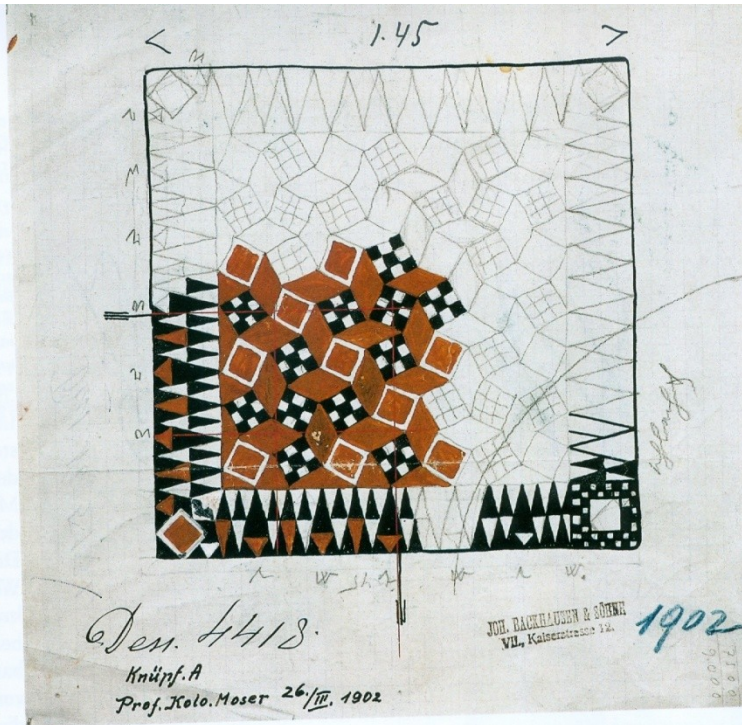

<https://www.google.cz/search?q=Brtnice+Hoffmann&og=Brtnice+Hoffmann&ags=chrome..69i57j0.5175j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

Koloman Moser 1868-1918

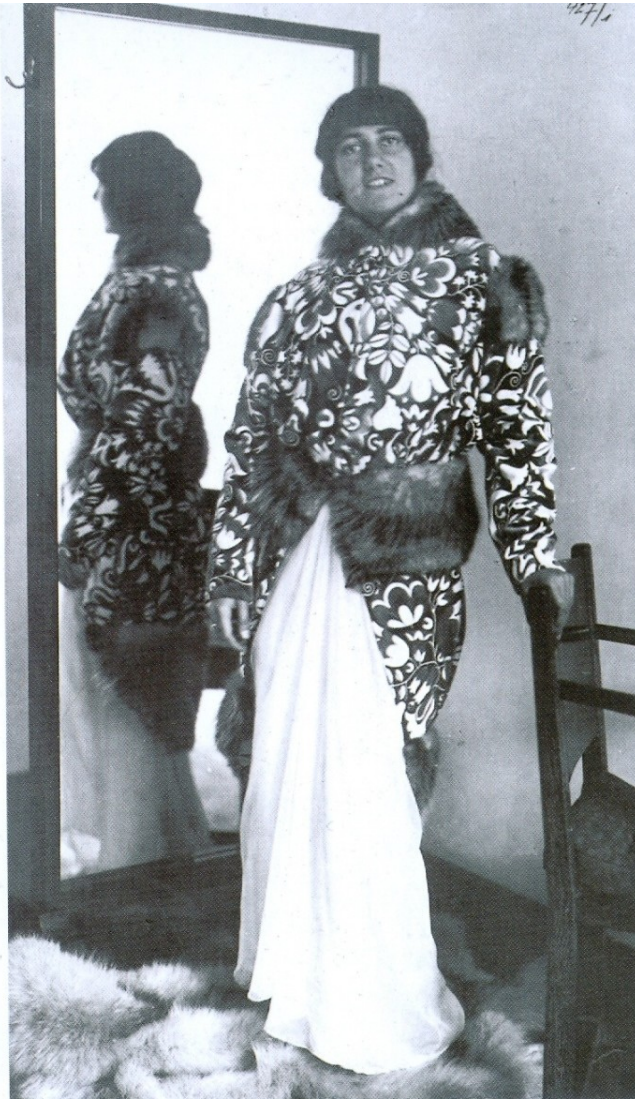
Gustav Klimt

Josef Wimmer Wisgrill

Josef Wimmer Wisgrill, Carl Otto Czeschka

12.898

HERAUSGEGEBEN VON MARTIN GERLACH.

FORMENWELT AUS DEM NATURREICHE

PHOTOGRAPHISCHE NATURAUFNAHMEN VON MARTIN GERLACH. MIKROSKOPISCHE VERGRÖßERUNGEN VON UNIVERSITÄTS-LEHRER HUGO HINTERBERGER.

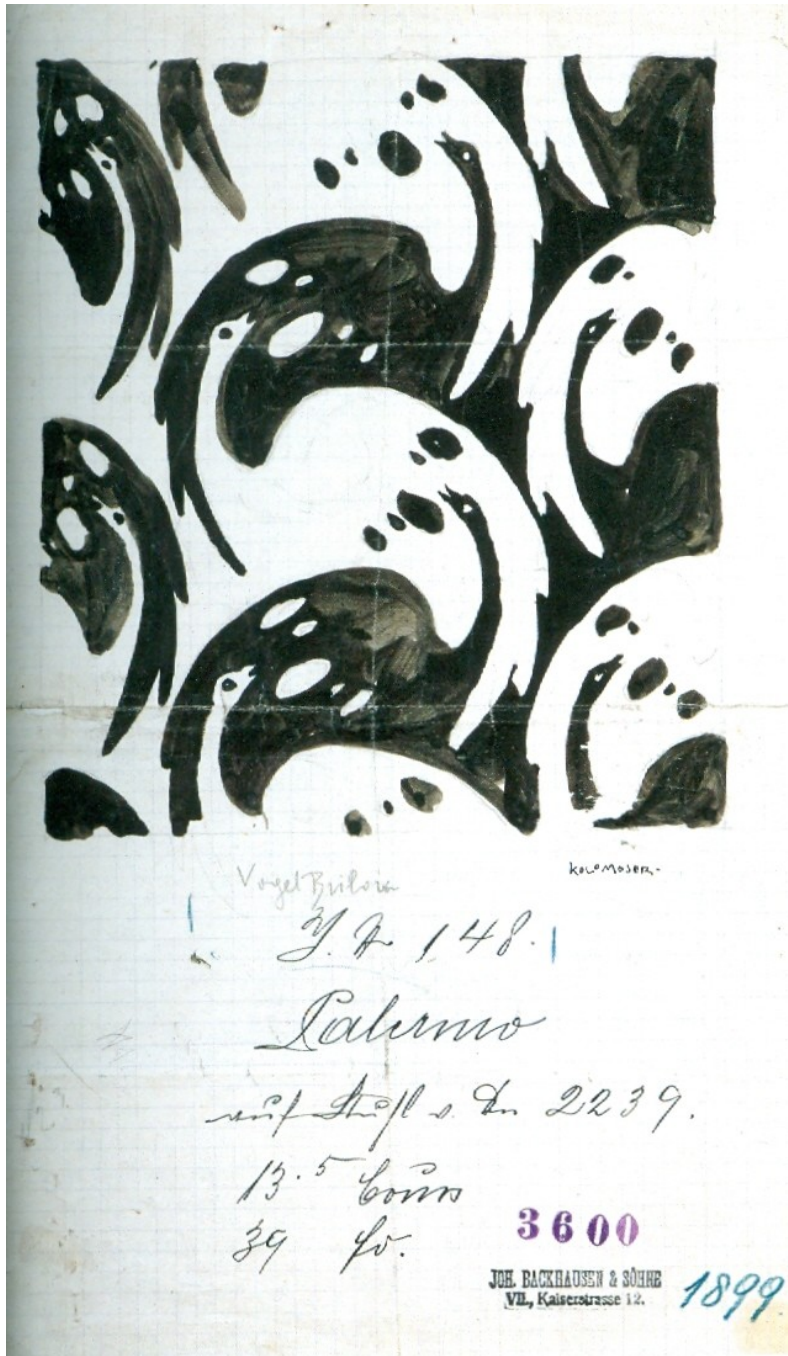
VERLAG VON MARTIN GERLACH & CO., WIEN UND LEIPZIG.

[5]

51

Koloman Moser

GOLDFISCHE

WANDBEHANG

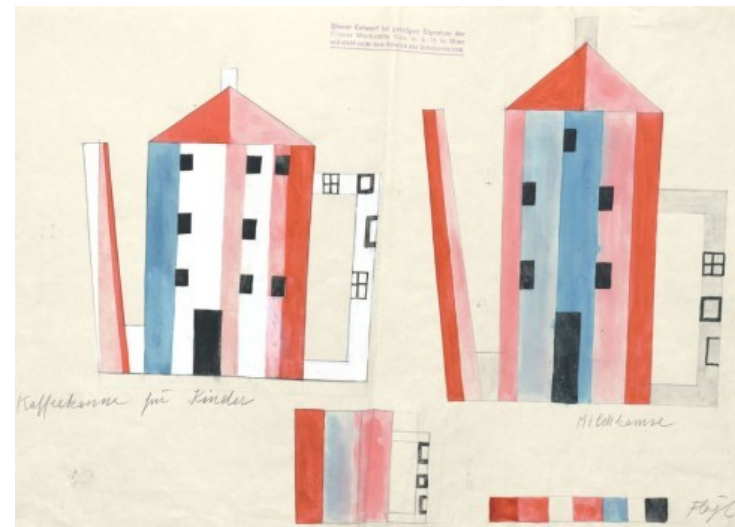

Minka Podhajská, WW
Helena Johnová

Felice Rix

Mathilde Flögl, Konvice, 1927

Who influenced the style of the Wiener Werkstätte (WW) from the moment it was founded in 1903? Names that immediately come to mind are those of the great male artists **Josef Hoffmann, Koloman Moser, and Dagobert Peche**. Yet, from the outset, women artists were also involved in the WW's creations. Their number grew constantly until the company's liquidation in 1932, and especially in the interwar years **Mathilde Flögl, Maria Likarz, Felice Rix, or Vally Wieselthier defined the look of the WW with fantastic fabric patterns and expressive ceramics**. In the course of our research, about **180 female** artists were identified and approximately half of these are represented in this exhibition.

Educated at the Vienna School of Arts and Crafts and **employed at the WW by Hoffmann, the women designed fabrics, fashion, home accessories, toys, and commercial art and, in addition, also took over the field of ceramics where they were able to work purely artistically**. Furthermore, they also developed exceptional murals for interiors—be it flats, restaurants, or exhibition spaces. Although highly recognized at their time, the women artists were mostly forgotten after the end of the WW. The catalog and exhibition want to give them a face and raise awareness for an oeuvre that was involved in constituting the unique position of the Wiener Werkstätte between Art Nouveau and Bauhaus.

<https://www.mak.at/womenartistsoftheww>

Artěl (1908 – 1935)

Textilní dílny Marie Hoppe-Teinitzerové

Artěl – sdružení architektů, výtvarníků a teoretiků, založené v Praze 1908 se snahou reformovat české užité umění v ruskinovském duchu.

Zprvu výtvarný ateliér na družstevní bázi, později akciová společnost se zaměřením na tvorbu užitého umění, interiérový design a navrhování předmětů denní potřeby. Sdružení bylo aktivně činné až do počátku 30. let, zrušeno bylo 1935. Zakládajícími členy byli **J. Benda, V. H. Brunner, J. Konůpek, P. Janák, H. Johnová, M. Teinitzerová, O. Vondráček**, dále také bankovní úředník a organizátor skupiny A. Dyk, a přední český teoretik a historik umění **V. V. Štech**.

Zvolený název sdružení „Artěl“ (vypůjčený z ruského substantiva „артель“ – „družstvo“) měl vyjadřovat jeho zamýšlený charakter – výtvarný spolek se vzájemným ručením, podporou a podílem na zisku.

Prvním sídlem se stal výrobní a prodejní ateliér v Kaprově ulici na Starém Městě pražském, od 1909 pak měl Artěl stálou prodejnu v centru Prahy.

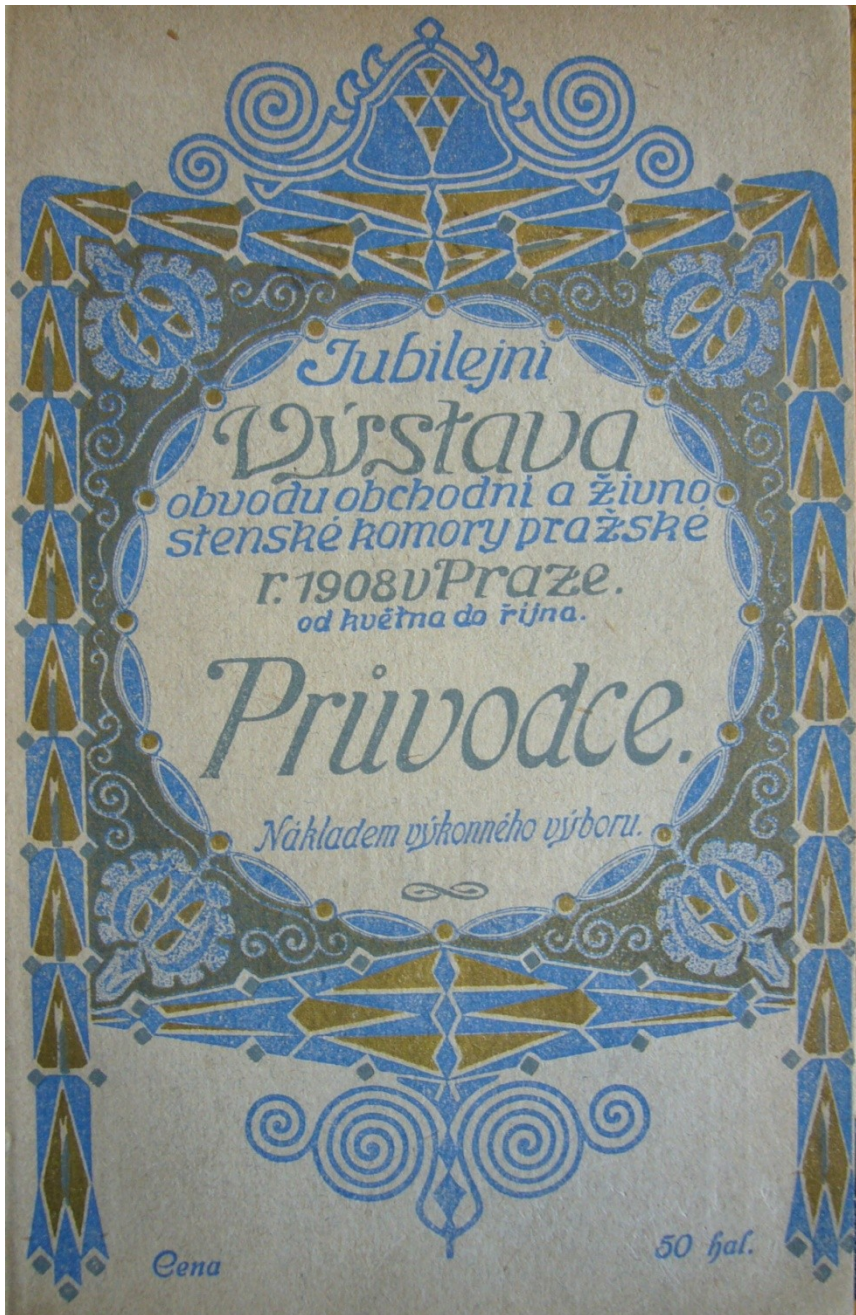
Význam Artělu pro vývoj české moderní užité tvorby a bytové kultury je nesporný.

Řada jeho prací, především keramika, hračky nebo šperk, vstoupila do obecného povědomí jako díla „českého kubismu“ nebo „českého art deco“.

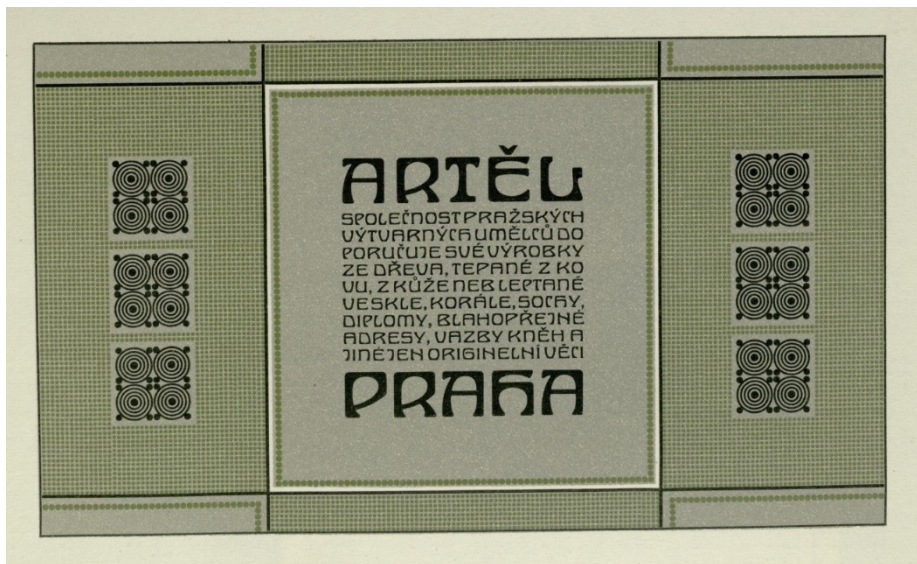
Experimentální předválečná tvorba i silný výtvarný potenciál zajistily Artělu svébytnou pozici také v rámci evropské moderny, poválečného mezinárodního hnutí art deco a později funkcionalismu.

L: Jiří Fronek (ed.): *Artěl. Umění pro všední den 1908–1935*, Praha 2009.

Artěl 1908–1935

ARTEL atelier pro výtvarnou práci, Praha, Kaprová 32.

Proti tovární šabloně a surrogátu vzniklo naše sdružení; chceme vzkřísiti smysl pro výtvarnou práci a vkus v denním životě. Každý užitečný předmět je nám dosti cenným, abychom se snažili nalézt mu v dobrém materialu účelný tvar a krásný. Začali jsme věcmi drobnými, dřevěnými hračkami, šňůrami skleněných korálů, grafickými pracemi, malovanými krabicemi, látkami a keramikou, a jdeme k úkolům složitým: nábytek, výzdoba a vazba knihy, úprava šatů, šperky a konečně celá zařízení domů aby tu vznikla společná práce naší dílny. Artel získá si důvěru opravdovostí svých snah a poctivou prací, rád bude důvěrníkem všude, kde bude vyhledáván, a společným úsilím s těmi, kdož porozumějí, pomůže snad umění v řemeslech, aby se vzneslo z dnešního stavu. V Praze, roku 1908

Jaroslav Benda, Václav H. Brunner, Jaroslav Dyk, Pavel Janák, Helena Johnová, Jan Konůpek, Marie Teinitzerová, Otakar Vondráček

Pavel Janák (1882-1956)

Marie Teinitzerová (1879-1960)

Helena Johnová (1884-1962)

Jaroslav Benda (1882-1970)

Vratislav Hugo Brunner (1886-1928)

<https://osobnosti.umprum.cz/#>

Později další autoři (L. Sutnar...)

POZVÁNÍ K UPISOVÁNÍ NOVÝCH PODÍLŮ »ARTĚLE«, ATELIERU PRO VÝTVARNOU PRÁCI V PRAZE.

Založili jsme před dvěma lety »Artěl«, atelier pro výtvarnou práci, se snahou, zasáhnouti činem ve vývoj uměleckého průmyslu českého.

Soustředili jsme v kruhu svém snaživé členy mladé generace umělecké, pracovali jsme s láskou a vytrvalostí a výsledek úsilí našeho je, že Artěl zapustil v společnosti české pevné kořeny a dobře bylo řečeno, že kdyby Artěle nebylo, bylo by nutno jej ihned založiti. Činnost Artěle doposud pohybovala se v rámci jeho finančních prostředků, vyráběny drobné předměty luxusní, hračky a pod., ale snaha Artěle tíhla čím dále tím intenzivněji k zabránění všech potřeb denního života, od drobných prací textilních až po celá zařízení bytová. Na tomto širokém poli a v této všestrannosti našel Artěl svůj cíl.

Aby mohl vyhověti jakémukoli přání zákazníkovi a splniti jakoukoli potřebu jeho nejen po stránce druhu, ale i ceny předmětu, opouští Artěl výlučnou basí svépomoci a rozšiřuje kruh podílníků na práci a zisku svého díla i na interessenty mimo výtvarníky stojící.

Lze předpokládati, že je u nás dosti těch, kteří sledují pokrok v uměleckém řemesle a rádi účastní se na obrodném díle, které na poli praxe a proto s bezpečným výsledkem pracuje k ozdravení domácí produkce umělecké.

Artěl přinesl řadu myšlének iniciativních, realizoval mnohé, co se zdálo v českých poměrech neuskutečnitelné, organisoval a bude organisovat ještě širě českou produkci uměleckou.

Artěl bude pečovat, aby nejlepší umělci výtvarní měli vliv na práci našich řemeslníků a továren, aby dobré výrobky absolventů našich odborných škol umělecko-průmyslových našly v obchodu svoje odbytiště a aby z dílen Artěle vycházely práce, jež by českou tvorbu i před cizinou důstojně reprezentovaly.

Artěl chce věnovati zcela zvláštní péči textilnictví a zužitkování českých polodrahokamů.

Pro nejbližší dobu má zajištěnu řadu návrhů a modelů pozoruhodných svou uměleckou kvalitou a novostí, jež v příhodné době vhodným způsobem do obchodu uvede.

Chceme vybudovati na základech moderně obchodních s pravou kupeckou přesností a solidností podnik, jenž by svou úrovní uměleckou i odborným vedením svědčil o vyspělosti našeho kulturního života.

Dosavadní zkušenosti naše, přesné obchodní kalkulace a i příklady z ciziny ukazují, že podnik takový je při své důležitosti a výnosnosti vážnou složkou národohospodářství.

Chceme zužítkovati myšlenky a síly, jež odbornými školami po leta byly u nás vyvolávány a věříme, že nezměrná bohatství drimou ještě v českém intelektu, v dovednosti českých rukou řemeslných a v domácích materiálech.

Jak vážně pohlízejí v cizině na vývoj uměleckého průmyslu a jeho národohospodářský význam, posouditi možno z následující úvahy:

»Tajemství, jak státi se nejbohatším národem světa, je prosté. Vyrábět a vyvážet předměty uměleckého průmyslu zrobené z nejlepšího materiálu, nejdokonalejšími nástroji, nejsolidnější prací. Produkce a vývoz takového zboží vynáší nepoměrně víc, než na příklad knoflíků neb železničních kolejí. Tyto málo výnosné práce raději at se přepustí méně nadaným národům, stojícím níže, národ nadaný může zbohatnouti rychleji. Výrobky nabývají větší ceny v poměru, oč více umění je do nich vloženo, umění právě zmnohonásobňuje hodnotu materiálů a nejlépe platí za práci.«

Dosavadní výrobky Artěle vynikly svou hodnotou uměleckou, jak souhlasně bylo s míst autoritativních uznáno. Se strany činitelů státních byla činnost dosavadní plně oceněna a podpořována morálně i finančně.

Zveme Vás, byste se účastnil na naší práci a stal se podílníkem
družstva Artěle. Podíly po 100 K, zápisné 5 K. Družstvo
podléhá revisi zemského výboru.
Přihlášky přijímá a veškeré informace zodpoví peněžní společ-
nost Securitas v Praze, Ovocná ulice 15.

PŘEDSTAVENSTVO ARTĚLE:

AL. DYK, BOŽ. HAUNEROVÁ, JINDŘ. KLOUBEK,
J. ŠPÁLA.

DOZORČÍ RADA ARTĚLE:

JAROSL. BENDA, JOŽA GOČÁR, JAROSL. HOREJC,
PAVEL JANÁK, FRANT. KYSELA,
MARIE TEINITZROVÁ

Artěl

Umění
pro všední den
1908–1935

keramika

hračka

interiér

sklo

šperk

kov

textil

oděv

grafika

fotografie

Jiří Fronek (ed.): *Artěl.*
Umění pro všední den 1908–1935,
Praha 2009.

Lampa stolní

Pavel Janák, 1913

Artěl nebo Pražské umělecké dílny (PUD)

mosaz leštěná, textil

Uměleckoprůmyslové museum v Praze

Čert – krabička

Václav Špála, 1921

dřevo soustružené, barevně lakované, v. 14,5 cm

Uměleckoprůmyslové museum v Praze

Dóza ve tvaru vejce

Václav Špála, 1921

dřevo javorové, soustružené, malované
Uměleckoprůmyslové museum v Praze

Model upomínkové dózy

Vlastislav Hofman, kolem let 1916–1921
dřevo bukové, soustružené, malované
Uměleckoprůmyslové museum v Praze

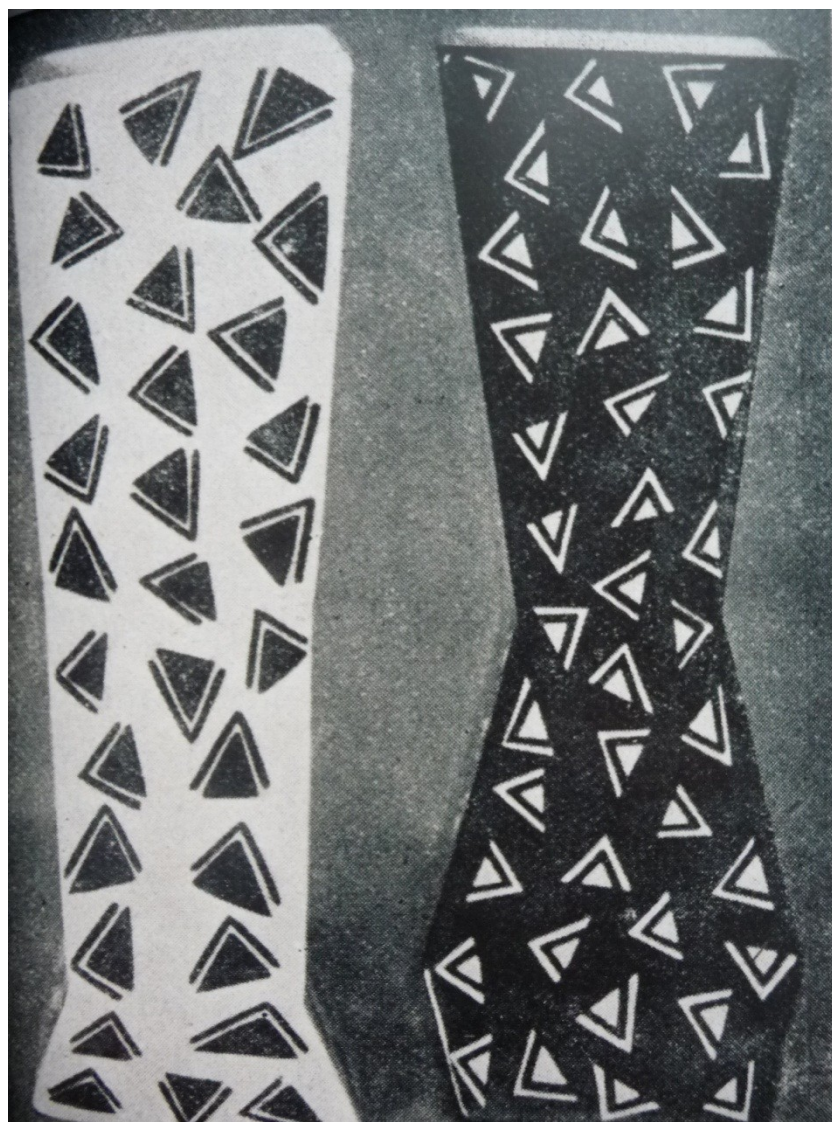
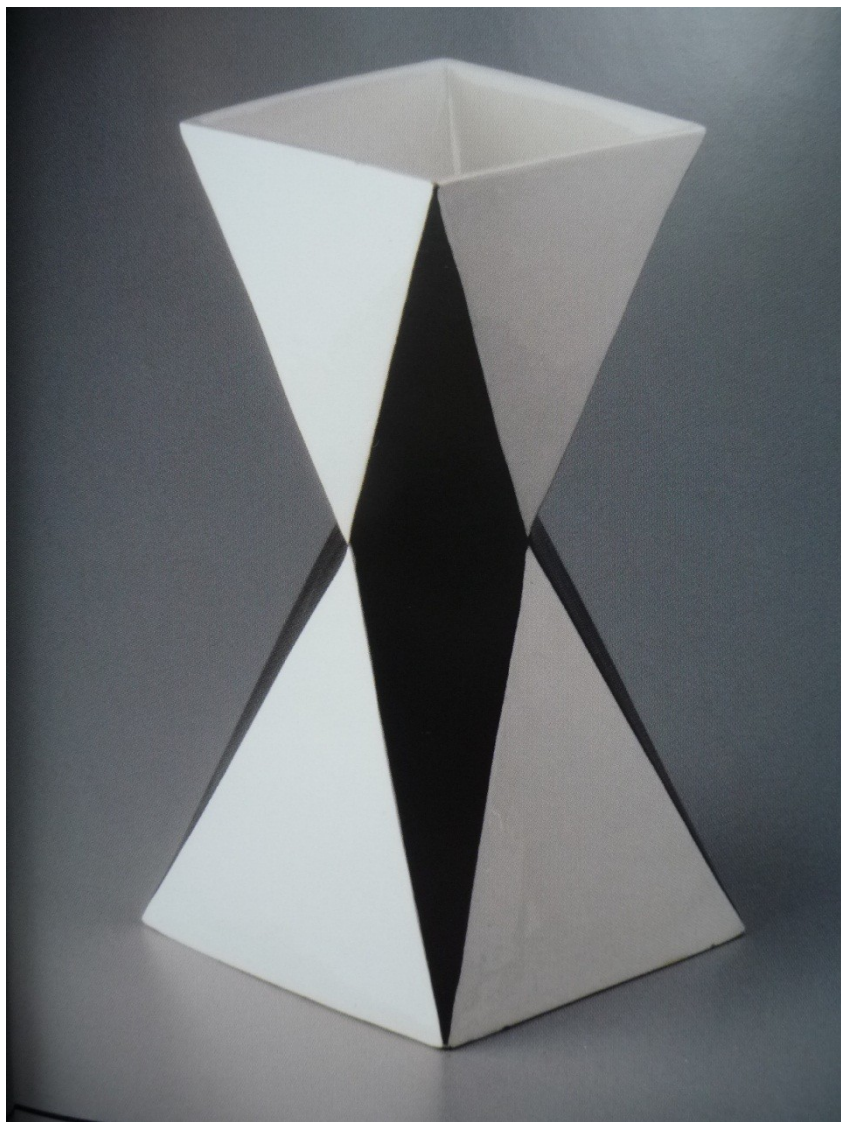

Židle

pro státní hotel Hviezdoslav na Štrbském plese v Tatrách, neznámý autor, návrh 1922
dřevo smrkové a dubové, částečně soustružené, bíle lakované
Uměleckoprůmyslové museum v Praze

Vlastislav Hofman, Vázy, kol. 1920

Helena Johnová, Liška, 1910-1911
Jaroslav Horejc, Putto, 1909

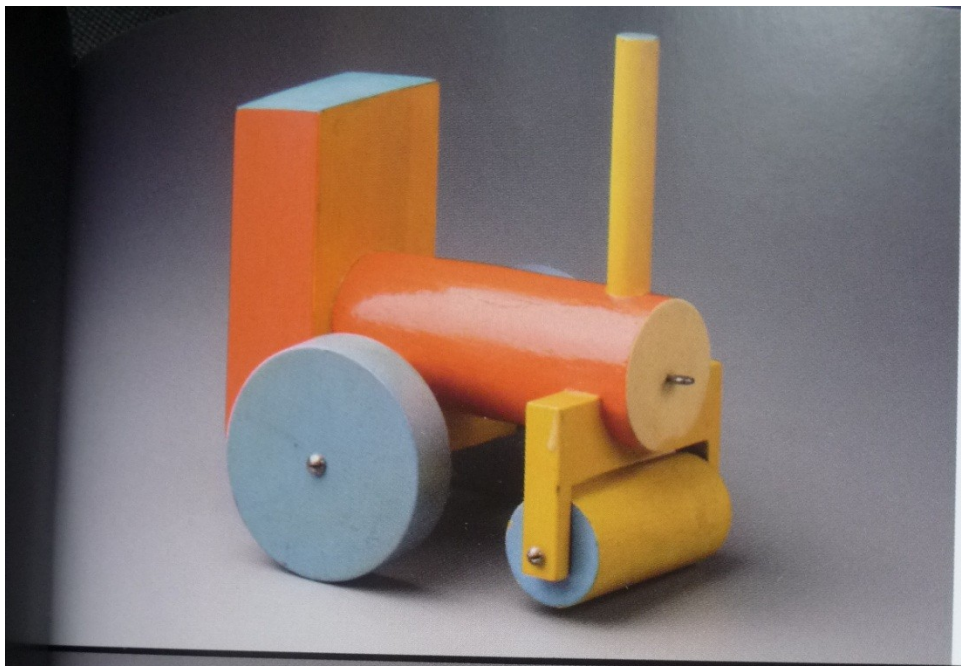

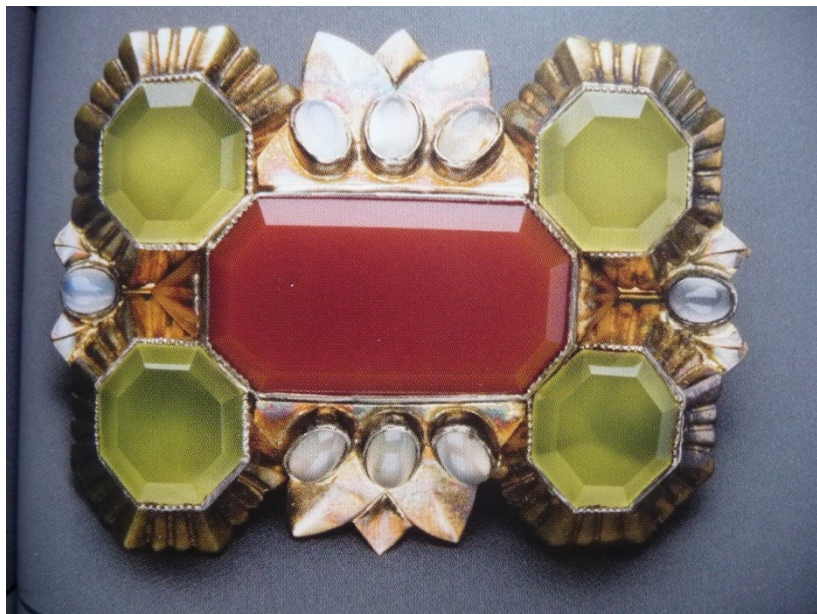
Minka Podhajská, hračky, kol. 1908

Ladislav Sutnar, Auto, kol. 1927
Vratislav Hugo Brunner, Krabice, 1908

František Kysela, brož, 1915

Helena Johnová, dřevěné korálky,
kol. 1909

Závěs se zvířátky do dětského pokoje

Vratislav Hugo Brunner, 1908

realizovala Marie Teinitzerová se svými sestrami Annou a Vandou
aplikace barevných suken na vlněné kárované houni

Uměleckoprůmyslové museum v Praze

Polštář

Marie Teinitzerová, kolem r. 1920

realizace dílna Marie Teinitzerové v Jindřichově Hradci

bavlna, hedvábí, zlatí nit, ruční tkaní, zlatožlutý se stylizovaným červeným rostlinným motivem

Uměleckoprůmyslové museum v Praze

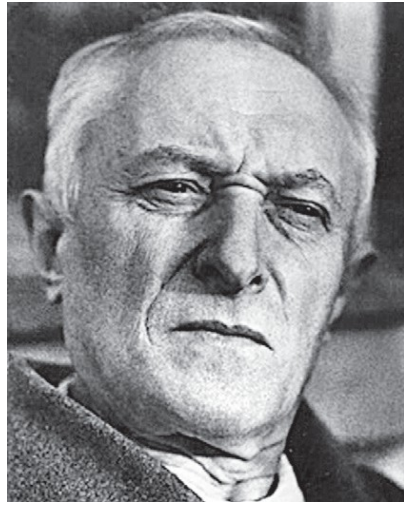
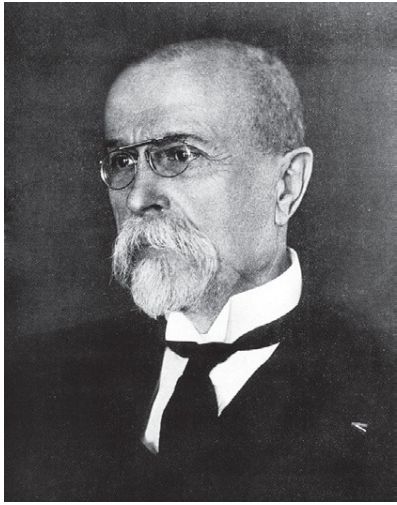

(Artěl), na jehož snahy jsme nedávno na těchto místech upozornili, otevírá svou dílnu, jak nám oznamuje, v Praze, v Kaprové 32. Na lístku, který přináší toto sdělení, čtou se tato pěkná slova, která měla by nalézt sluchu co nejlaskavějšího a ozvěny co nejradostnější u každého, kdo to myslí s kulturním životem doopravdy. »Proti tovární šabloně a surrogátu vzniklo naše sdružení; chceme vzkřísiti smysl pro výtvarnou práci a vkus v denním životě. Každý užitečný předmět jest nám dosti cenný, abychom se snažili nalézt mu v dobrém materiálu tvar účelný a krásný. Začali jsme věcmi drobnými, dřevěnými hračkami, šňůrami skleněných korálů, grafickými pracemi, malovanými krabicemi, látkami a keramikou, a jdeme k úkolům složitým: nábytek, výzdoba a vazba knihy, úprava šatu, šperky, a konečně celá zařízení domů a bytů vzniknou společnou prací naší dílny.« Sdružení dostává se do hlubších vod a chce spěti k závažnějším cílům, což lze jen vítati. V Artělu sdružilo se mnoho nadšení, mnoho opravdové lásky a, jak svědčí již počátky jeho díla, i hezky vkusu, síly a talentu. Není pochyby, že ani snahy Artělu nevykrysta-

lisují se ihned v typ zvláštní ryzosti a čistoty — k tomu jest třeba let a let práce; jest možno, ano pravděpodobno, že i Artěl bude bloudit, jako bloudí každý, kdo hledá. Ale čest takovému bloudění; celé moderní umění jest mu zavázáno za své nejvzácnější resultáty. Není opravdového majetku a kladu v umění, který nebyl vykoupen takovým hledáním a po případě i poblouzněním.

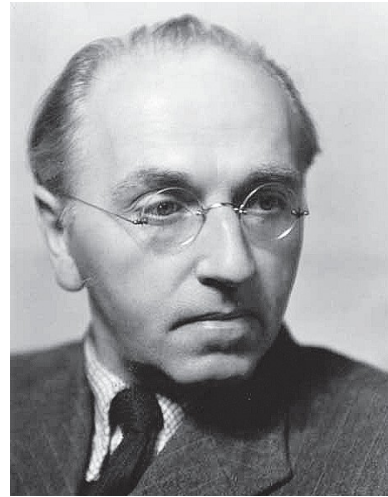

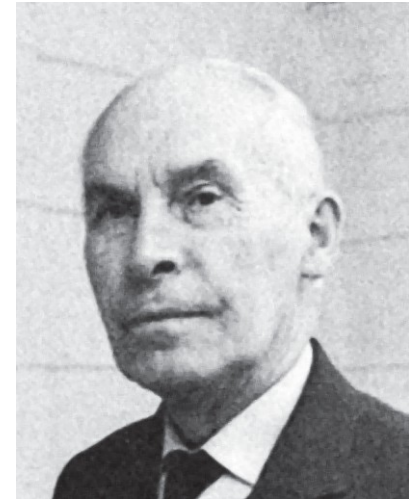

T. G. Masaryk
(1850–1937)

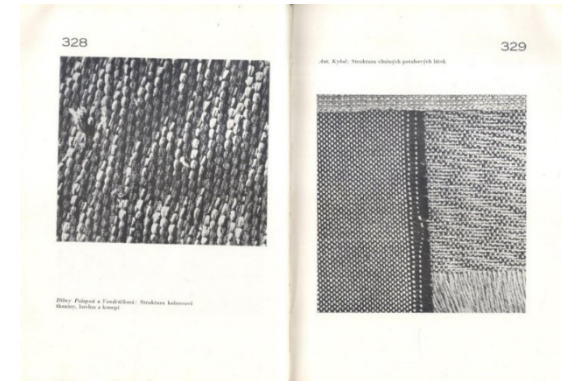
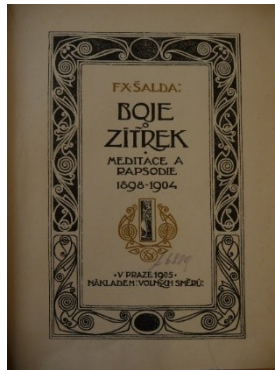
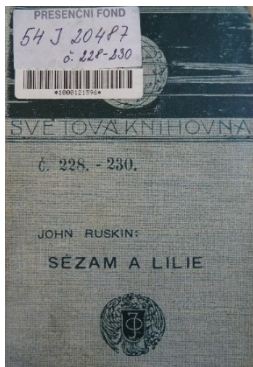
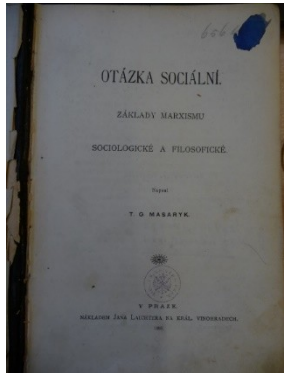
F. X. Šalda
1867–1937

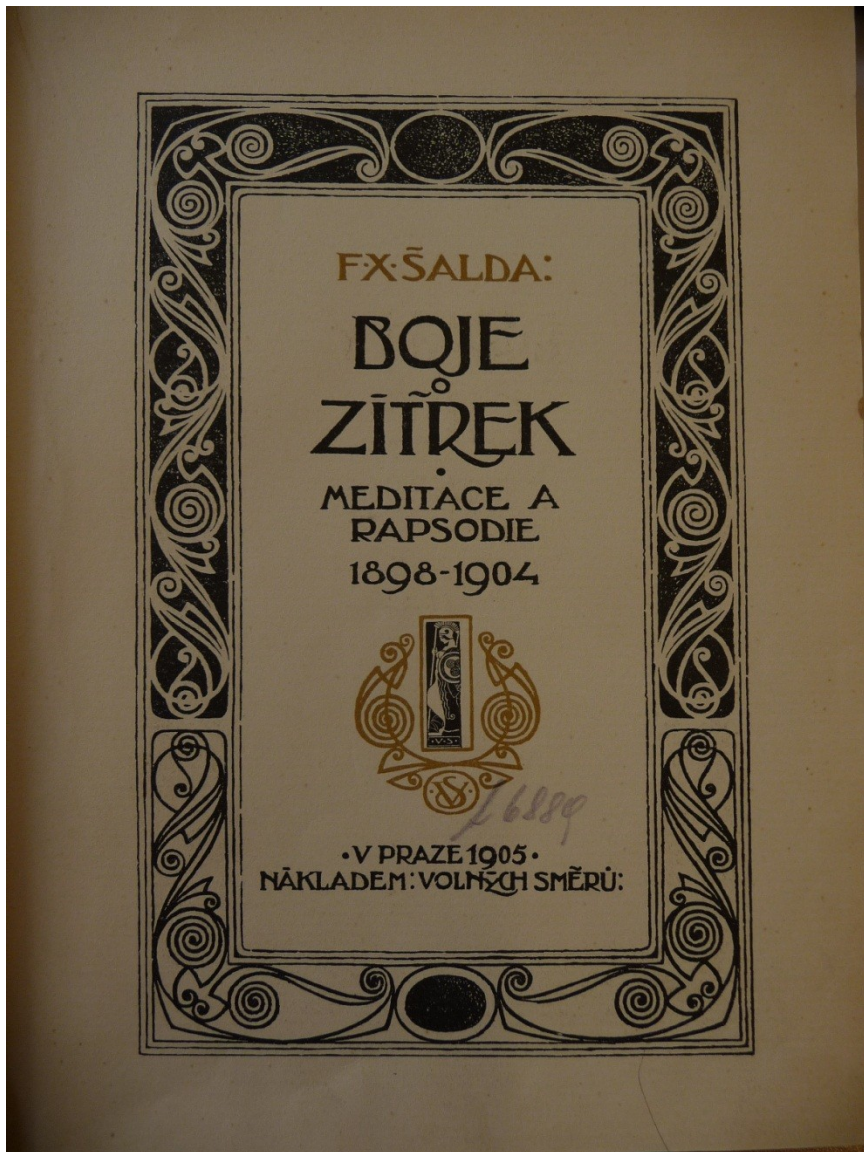
Karel Herain
1890–1953

Jan E. Koula
1896–1975

• OBSAH •

I —	SLOVO ÚVODNÍ	2
II —	EXPERIMENTY	3
III —	SPISOVATEL · UMĚLEC · BĚ	9
IV —	SNÍK	13
V —	OSOBNOST A DÍLO	23
VI —	HRDINNÝ ZRAK	31
VII —	ALEJ SNU A MEDITACE KU	9
VIII —	HROBU JANA NERUDY	41
IX —	ŽENA V POESII A LITERATU	9
X —	ŘE	55
XI —	GENIOVA MATEŘŠTINA	77
XII —	NOVÁ KRÁSA · JEJÍ GENESE	9
XIII —	A CHARAKTER	85
XIV —	ETHIKA DNEŠNÍ OBRODY	9
XV —	APPLIKOVANÉHO UMĚNÍ	121
XVI —	PROBLÉM NÁRODNOSTI V	9
XVII —	UMĚNÍ	129
XVIII —	UMĚLECKÝ PARADOX	153
XIX —	NÁSILNÍK SNU	173
XX —	KRITIKA PATHOSEM A IN	9
XXI —	SPIRACÍ	185
XXII —	LEŽELA ZEMĚ PŘEDE ANOU	9
XXIII —	VDOVA PO DUCHU	203

F. X. Šalda, Ethika dnešní obrody aplikovaného umění, Praha 1905

zlomky světa — bez smyslu pro celek, organismus, život, jeho *zákon a rytmickou linii*, jeho symbolické sepětí a podmíněnost, to jest pro jeho *duchovou jednotu*. Nikdo neměl zření k celku, ať se mu říká umělecká kultura nebo život. Umělec, malíř, sochař tvořil ze sebe a pro sebe, odloučen od rytmů života a organismu, ve vzduchoprázdném prostoru a také pro jakýsi abstraktní prostor díla, která mohla viset a stát kdekoli — kam je právě postavil nebo pověsil kupec. Umělec nechtěl vidět, že není sám jediný se svým obrazem na světě — výlučnost sobectví a marnivosti nikdy nedostoupila té strašidelné tuposti jako nyní. Každý utápěl se slepě v pýše a výlučnosti svého malého, úzkého, drobtového uměníčka, své speciální virtuosity, a pravidlem čím menší a výlučnější byla jeho specialita, tím větší byla autorova pýcha, tím výše domníval se státi na žebříku umělecké hierarchie, tím úzkostněji a marnivěji odlučoval se od celku a účelu umění i života.

Teprve dnešek zvolna dopracovává se pochopení, že umění nemá smyslu samo o sobě a samo pro sebe, že má účel a smysl v životě, že jest uměním jen potud, pokud *stupňuje a zdobí* život, že jest jeho květem, který jest podmíněn lodyhou a kořenem. Teprve naše doba snaží se pochopiti, co věděly a čím žily a dýchaly šťastnější věky minulé: že styl jest *jednota* kulturní a že pokud jednotlivá umění, nadutá a svárlivá, sledují své zvláštní a osamocené cíle, nemůže vzniknout než chaos, v němž dojem ruší dojem, a v němž i dobré dílo může působit jen dissonancí, již proto, že kontrastuje s ostatními. Teprve dnešek chápe, že umění má a musí *sloužit* a že jest tím větší, čím dokonaleji a úplněji slouží a čím většímu a životnějšímu celku slouží. Teprve dnešek chápe význam a smysl slova *styl*:

pochopuje, že styl jest jen *tento stálý vztah a zřetel k celku*, kde nic nežije pro sebe, na úkor druhých elementů a částí, nýbrž pro ně a v souladu s nimi. Že styl není hmotná obmezenost a izolace, nýbrž vědomí duchového celku, vědomí rytmického života nekonečnosti, povolnost k němu a splývání s ním.

Přišli velicí ne historikové, ale psychologové kultury jako Ruskin a Morris a ukázali, jak ve všech uměleckých kulturách nebylo rozdílu mezi uměním a řemeslem a nebylo hierarchické stupnice umělecké, stejně jako nebylo izolace umělecké a tak zvané umělecké svobody. Ukázali, jak ve všech kulturách — a naposledy v té nejdokonalejší kultuře našeho západu, v gotice — všecko pracovalo, všecko neslo, všecko sloužilo a jak pozdější roztržka mezi uměními, izolace a odloučení se jedněch, malířství a sochařství, a nadřazení jich a vyvýšení jich nad ostatní — od renaissance — znamená počínající rozklad celkové výtvarné kultury a nezadržitelný úpadek všeho výtvarného života. Pověděli nám mimo jiné, že v staré době nežil ani malíř, ani sochař osamocený život, netvořil díla pojatá pro sebe bez zřetele k umístění a účelu, nýbrž v nejtěsnější souvislosti s architekturním celkem: malíř maluje fresky (nezdobí-li knihy a neslouží-li tak jinému účelu) a sochař jest jen kameníkem a ornamentikem architekturním. Všecku sílu a všechno důraz své vášnivé duše položili na *účel* jako na základ uměleckého díla, a vnitřní rytmus a logiku posvětili zase na nejvyšší kritéria umělecké tvorby. Od *odvozených*, fantasií nebo konvencí nakupených tvarů, vracíme se k tvarům *základním, prostým a účelným*, od klamů a lstí k poctivosti a jadrnosti, od falešných ozdob ke struktuře a kostře, od podružného k hlavnímu a prvotnému. Všecka umění zvolna

osvobozují se ze svého osamocení hmotné uzavřenosti a pociťují intenzivněji a intenzivněji, že jejich základ a kořen jest *ornamentální* a *symbolický* a účelem jejich že jest pracovat na ozdobě života, pracovat na celku a sloužiti celku: *styl* jako nejvyšší kulturní hodnota, jednota umění a života, stává se předmětem našeho doufání.

Chceme nový styl — to znamená mně: chceme zase — po věcích odloučení a rozdělení — *nový sňatek umění a života, nové posvěcení všedního dne, novou jednotu krásy a práce, krásy a skutečnosti, nové náboženství lidskosti, krásného a obrozeného lidství, všudypřítomné, vše pronikající a vše posvěčující náboženství krásy, které by trvale bydlilo i v nejmenším z našich domů i v nejužší z našich ulic, v našich zahradách, na našich nábřežích, na našich nízkých i vysokých školách, v našich dílnách i v našich nemocnicích a posvěcovalo každý kout na oltář a každý dům na chrám, aby nebylo již třeba jiných, svátečních a oficiálních, a tím již konvenčních a lživých. Nevěříme již v rozpor mezi uměním a životem a mezi uměním a přítomností, jako nevěříme v rozpor mezi krásou a pravdou, mezi poesii a zdravím: vyrostli jsme z těchto romantických klamů a chceme krásu, která by byla chlebem života a v níž by voněla všecka úroda našeho léta a našich polí — novou krásu všedního dne posvěcenou uměním na svátek.*

Chceme vlastní nový jazyk, novou řeč tvarovou a to znamená: chceme, aby běžný jazyk našeho života, kterým mluvíme i zpíváme, radujeme se i trpíme, žijeme i umíráme, stal se základem a jádrem našeho jazyka uměleckého, v kterém by byla psána výtvarná báseň dneška, jako minulé věky napsali svým jazykem báseň svoji.

6564

OTÁZKA SOCIÁLNÍ.

ZÁKLADY MARXISMU

SOCIOLOGICKÉ A FILOSOFICKÉ.

Napsal

T. G. MASARYK.

V PRAZE.

NÁKLADEM JANA LAICHTERA NA KRÁL. VINOHRADech.

1898.

XI.

Socialism a umění.

135. Moderní literatura a umění vůbec se socialisuje. Historický materialism a umění, str. 588. — 136. Vliv socialismu na jednotlivá umění.

XII.

T. G. Masaryk, *Otázka sociální*, Praha 1898

34

JOHN RUSKIN:

SÉZAM A LILIE.

TŘI PŘEDNÁŠKY.

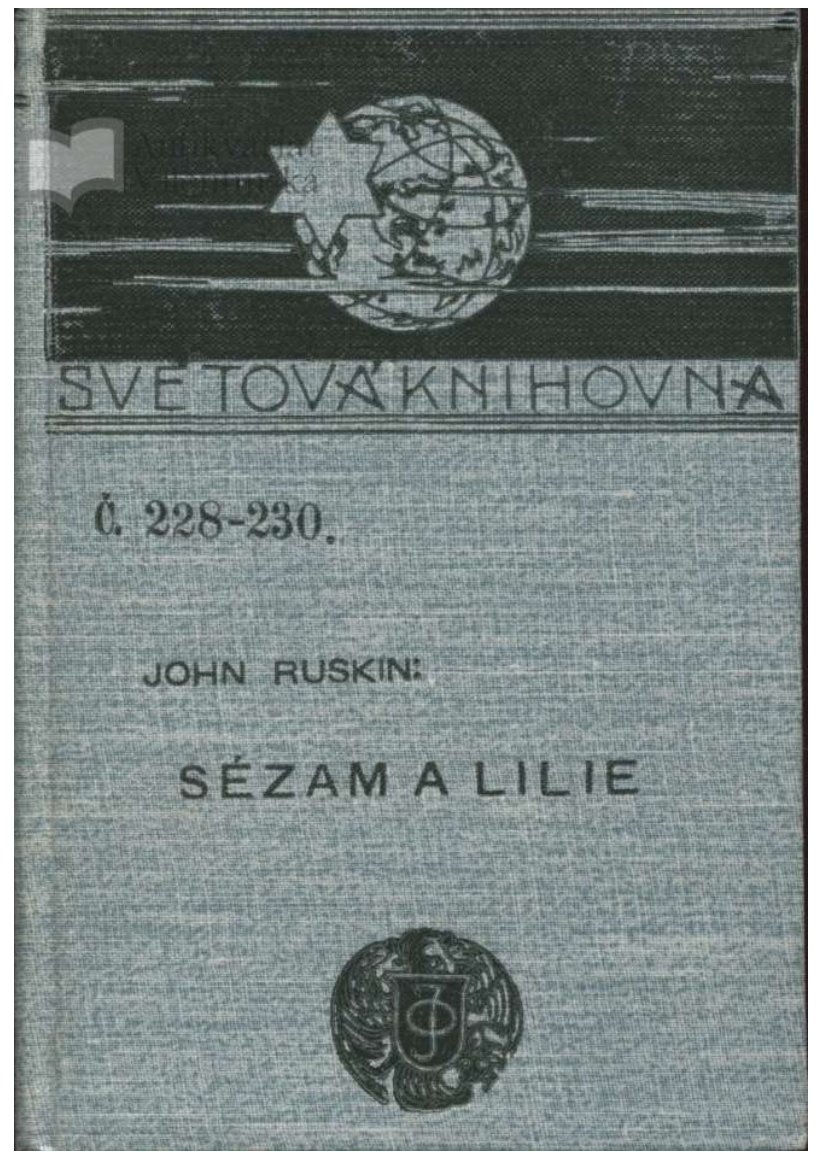
Z angličtiny přeložil a úvodní slovo napsal

F. X. ŠALDA.

*Mámi -
spřáním, aby vždy byla královna.
Na odložití p. Kestře
Marta. 1921.*

278538

V PRAZE.
NÁKLADEM J. OTTY.
1901.

Pomni tedy, že já alespoň jsem tebe varoval, že štěstí tvého života a jeho moc a jeho podíl a řád na zemi a na nebi závisí na způsobu, jakým trávíš nyní svoje dny. Nemají to býti dny smutné; daleko od toho: první povinností mladých lidí je býti zveselenými a veseliti; ale mají býti v nejhlubším smyslu slavnostními dny. Není tvorů správně myslícím hlubší slavnostností, než je slavnostnost úsvitu. Ale nejen v tomto krásném smyslu, ale v celé své povaze a metodě mají být slavnostními dny. Vezmi svůj latinský slovník a vyhledej si »sollennis« a vpiš si smysl toho slova dobře v mysl a pomni, že každý den tvého mladého života zařizuje neodvolatelně, pro dobro či zlo, zvyk a běh tvojí duše, stanově buď svaté zvyky drahého a milého útočiště nebo ryje hlouběji a hlouběji brázdy pro setbu starosti. Nuže, hleď proto, aby neminulo dne, v němž bys se nečinila nějak lepší bytostí, a abys toho dovedla, vyzkoumej nejprve, čím jsi nyní. Nemysli o tom lehce; vezmi péro a papír a sepiš, jak dovedeš, přesný popis sebe a připoj datum. Neodvážíš-li se tak učinit, vyzkoumej, proč se neodvažuješ, a zkus se státi se dosti srdatou, abys pohleděla sobě přímo do tváře duši jako tělem. Nepochybuj o tom, že popatřiti do duše je méně zábavné než popatřiti do tváře, ale právě proto je třeba, aby do ní více bylo pohlíženo; měj tedy vždy dvě zracadla na svém toaletním stolku a hleď, abys denně se

zvláštní péčí ustrojila před nimi tělo i duši. Když však jsi jednou pro den s ústrojem hotova, nemysli už na to: jako tvůj vlas bude ti polétat kolem uší, tak tvoje nálada a myšlenky pomatou se při denní práci a bude třeba někdy druhé úpravy; ale nežádám, abys nosila u sebe duševní kapesní hřebec, pouze to, abys byla hladce sčesána každého jitra

IX. Sepiš tedy poctivě, co jsi, nebo alespoň, co si myslíš o sobě, nepozastavujíc se u těch nevyhnutelných chyb, o nichž jsem ti právě řekl, že jsou málo významny a jež činnost správného života setřese nebo uhladí, ale hledíc, jak nejlépe dovedeš, rozhodnouti, k čemu se hodíš a v co můžeš být přetvořena. Shleď, že už pouhé rozhodnutí, že nebudeš neúčinnou, a poctivá touha pomáhati jiným lidem tě nejrychlejším a nejjemnějším způsobem zdokonalují. Tak hned od počátku pokládej všechny svoje obratnosti za prostředky, jak přispěti jiným; přečti si pozorně v tom svazku paragrafy 74, 75, 19 a 79 a pochopíš, co mám na mysli vzhledem k jazykům a hudbě. Zvláště v hudbě brzy srozumíš, jaký osobní prospěch je v tom, sloužíš-li: je pravděpodobno, že, jakkoli jsou obmezeny tvoje vlohy, máš přece dosti hlasu a sluchu, abys udržela tón prostředního objemu ve sboru — to je první věc, již musíš bezpečně dovésti. Vyškol si hlas a učin jej jasným a mysl jen na přesnost, nikdy na efekt nebo výraz: máš-li duši hodnou výrazu,

ukáže se sama v tvém zpěvu; ale nejvýš pravděpodobno je, že je velmi málo citů v tobě nyní, jež by potřebovaly nějakého zvláštního výrazu, a že máš snažit se o jedinou věc, totiž abys učinila ze sebe malý nástroj s jasným hlasem, na nějž se mohou úplně spolehnouti jiní lidé a jenž dá potřebný tón. Tak v kresbě, jakmile dovedeš zachytit správný tvar nějaké věci a tím vyložit její povahu jiné osobě nebo učiniti pohled na ni zábavným a jasným dítěti, počneš těšiti se živě z umění k vůli němu samému a všechny tvoje duševní schopnosti a síla paměti stanou se přesnějšími: když však jediné se snažíš zhotovovati okázalé kresby pro pochvalu nebo hezoučké kresby pro zábavu, tvoje kresba bude mít pro tebe buď malý nebo žádný skutečný zájem a nižádnou vychovatelskou moc.

Pak vedle této jemnější práce rozhodni se každý den dělati něco, co je užitečno ve všedním smyslu. Nauč se nejprve dokonale kuchařskému hospodářství, dobrým a zlým vlastnostem každé běžné potraviny a nejprostším způsobům jich úpravy; máš-li čas, jdi a pomáhej ve vaření chudším rodinám a ukaž jim, jak udělati ze všeho co nejvíce možno, a jak se pořídí z nepatrnosti něco pěkného; přemlouvej a lákej je do pěkných a milých způsobů a přimlouvej se za čistě složený, třeba hrubý ubrus a za jednu dvě květiny ze zahrady rozhozené po něm. Když dosáhneš či-

stého ubrusu, lesklého příboru na něm a dobrého pokrmu uprostřed, jež jsi sama uvařila, můžeš požádat o dovolení a odříkat krátkou modlitbu stolní a obmez na to pro chvíli svůj náboženský úřad.

X. Dále uvolni si nějakou část dne (budiž sebe menší, jen ať je nerušená) a zhotovuj pevné a pěkné šaty pro chudé. Nauč se znáti důkladné vlastnosti v šech užitečných látek a zhotovuj všecko z nejlepších, jež můžeš dostati, ať je cena jich jakákoli. Mám mnoho důvodů, proč to od tebe žádám — příliš mnoho, než abych je mohl právě nyní vypověděti — důvěřuj mi a věř, že obdržíš všecko tak dobré, jak může být; a jestliže v hanebném stavu moderního obchodu nemůžeš dostati dobré látky za žádnou cenu, kup jich surovinu a dej ji chudými ženami spřísti a stkáti, až máš dobrou látku, které můžeš důvěřovat, a pak zhotov z ní každodenně nějaký malý kus užitečného šatstva, který jsi sešila vlastními prsty jak jen možno pevně, a vyšij jej nebo jinak skromně okrášli jemnou prací jehly, kterou by se každé děvče mohlo pochlubiti. A shromažďuj ty věci u sebe, až uslyšíš o nějakých počestných lidech potřebujících šaty, což asi až žalně často nastane, a i kdybys byla podvedena a dala je nepočestným a slyšela, že hned byly doneseny do zastavárny, nikdy si z toho nic nedělej, neboť zde je musí

Hnutí Artěl a Marie Hoppe-Teinitzerová (1879-1960)

"...Pracovat a prací se žít, s přírodou být ve styku a robit ozdoby, pěknou pro obydlí, šaty lidí. Učit a rozšiřovat vkus. Aby se duše šlechtila, abych sama širší svět měla myslet na mnoho lidí (...)" Deník MT, 1902

Kreslířská a malířská škola

pro
dám y.

I. ročník

Mare Feinitzerová

Zeichen- und Mal-Schule

für
Damen.

Jahrgang

táhná tákyně.
ordentliche Schülerin.

Školní rok 1907/1908
Schuljahr: /08.

Míst a rok narození, zápisní list Geburtsort und Jahr, Register	<i>Čáslav o Čáslavě, nav. 3. únoru 1877. katol.</i>	Klasa — Schuljahr
Jméno, které a byl roditel nebo pěstoun Name, Stand und Wohnort des Vaters oder Vormunders	<i>Fant. Feinitzer, obchodník v Jindř. Hradě</i>	Státnice — Stattdienst
Předstíratel učitel Vorleser	<i>místní škola</i>	

Návštěva školy *Mluví plynule*
Schulbesuch

Mrávně chování *Abstraktně*
Sittliches Betragen

Pílnost *vyborná*
Fleiß

Prospěch v předmětech: Leistungen in den Lehrgegenständen

Předmět — Gegenstand	Stupň. hod. Bewertung	Prospěch — Fortgangnote	Předmět — Gegenstand	Stupň. hod. Bewertung	Prospěch — Fortgangnote
Kreslení a malování Zeichnen und Malen		<i>Abstraktně</i>	Nauka o ornamentu Ornamentelehre		
Anal. kreslení květin Anal. Blumen-Zeichnen		<i>Abstraktně</i>	Dekorat. kompozice Decorative Composition		
Persp. skizování Persp. Skizzieren		<i>Abstraktně</i>	Nauka o barvách Farbenlehre		<i>dobry</i>
Modely hlavy a těla Aht- und Kopfmodell		<i>Abstraktně</i>	Dějiny umění — ročník Kunstgeschichte 2. Jahrgang		<i>dobry</i>
Mřížky, nauka o perspektivě, perspektiva a kreslení Geometrie, Projektionslehre, Perspektive und Zeichnen			Průmyslové poznávací, vzájemnosti a vedlejší učeb. Gewerbl. Zeichen, Wechselkunde und Buchführung		

V Praze, dne *27. února* 1908.
Prag, den

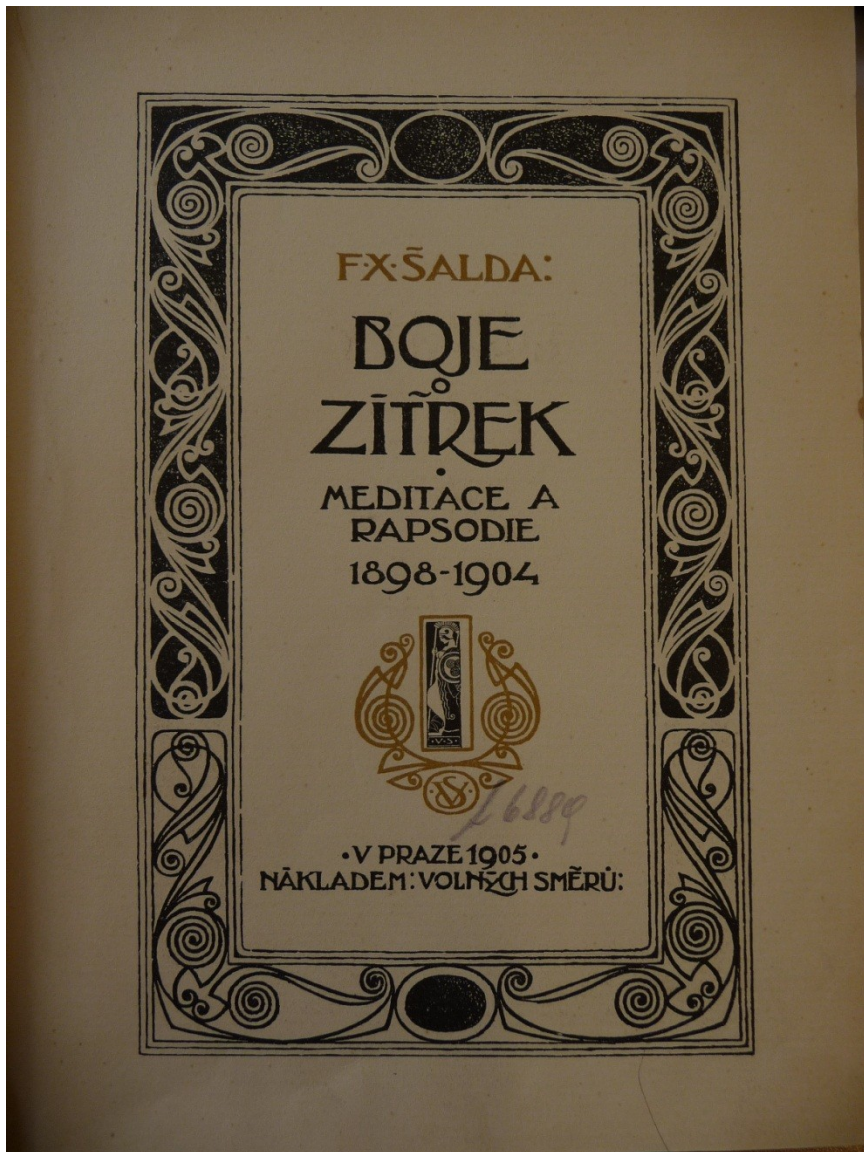
Poznámka:

Anmerkung:

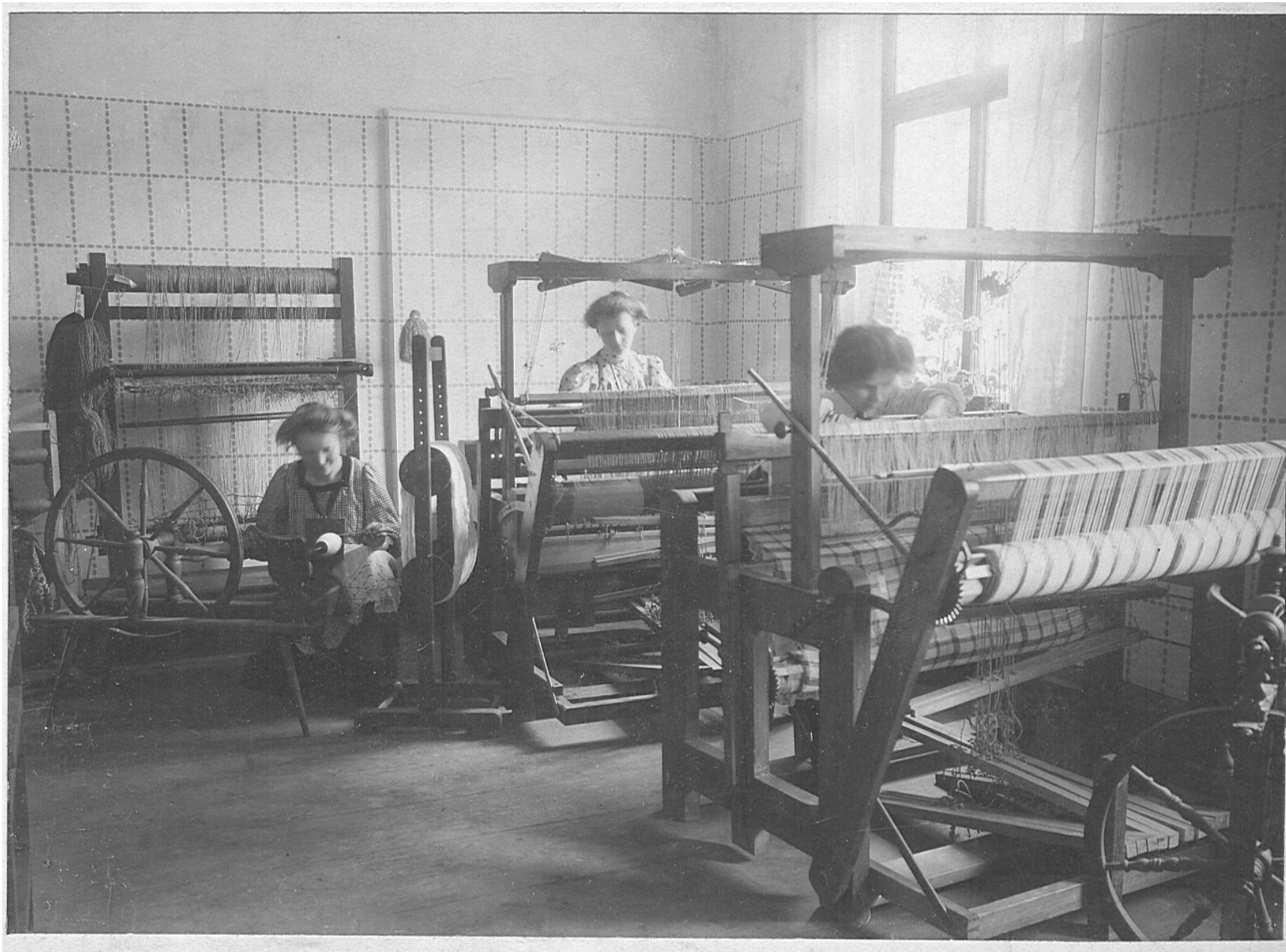

• OBSAH •

I —	SLOVO ÚVODNÍ	2
II —	EXPERIMENTY	3
III —	SPISOVATEL - UMĚLEC - BĚ	9
IV —	SNÍK	13
V —	OSOBNOST A DÍLO	23
VI —	HRDINNÝ ZRAK	31
VII —	ALEJ SNU A MEDITACE KU	9
VIII —	HROBU JANA NERUDY	41
IX —	ŽENA V POESII A LITERATU	9
X —	ŘE	55
XI —	GENIOVA MATEŘŠTINA	77
XII —	NOVÁ KRÁSA - JEJÍ GENESE	9
XIII —	A CHARAKTER	85
XIV —	ETHIKA DNEŠNÍ OBRODY	9
XV —	APPLIKOVANÉHO UMĚNÍ	121
XVI —	PROBLÉM NÁRODNOSTI V	9
XVII —	UMĚNÍ	129
XVIII —	UMĚLECKÝ PARADOX	153
XIX —	NÁSILNÍK SNU	173
XX —	KRITIKA PATHOSEM A IN	9
XXI —	SPIRACÍ	185
XXII —	LEŽELA ZEMĚ PŘEDE ANOU	9
XXIII —	VDOVA PO DUCHU	203

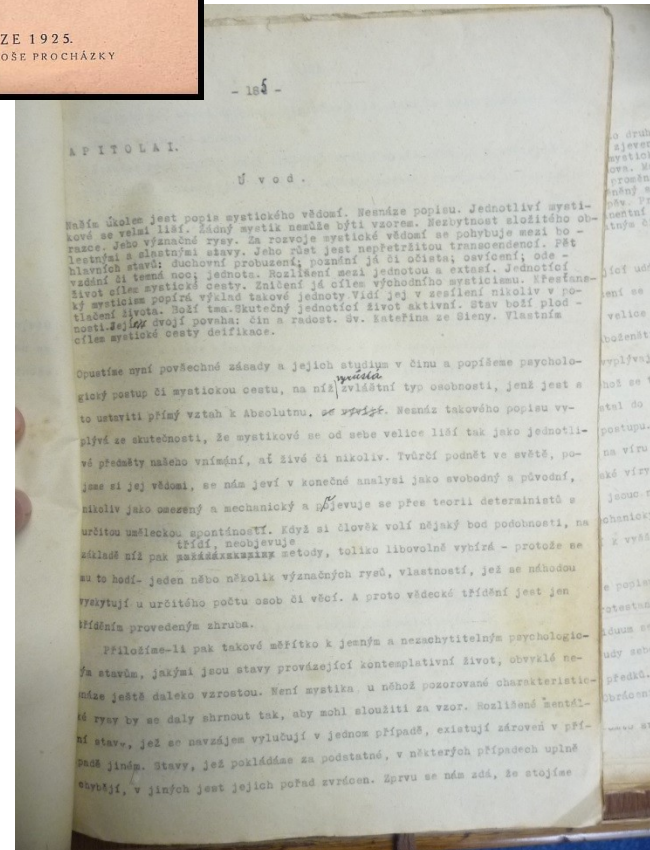
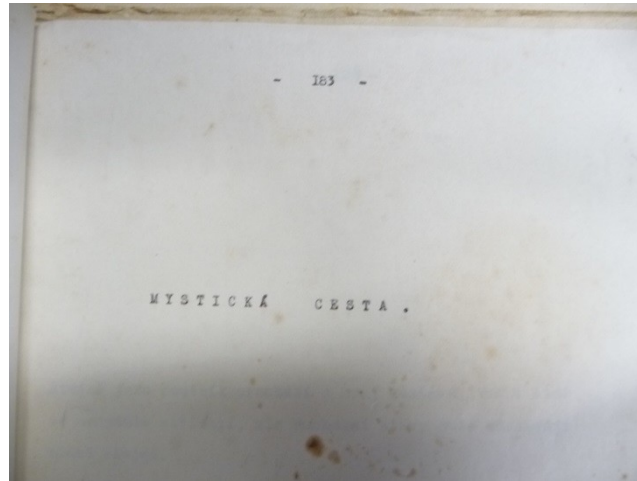
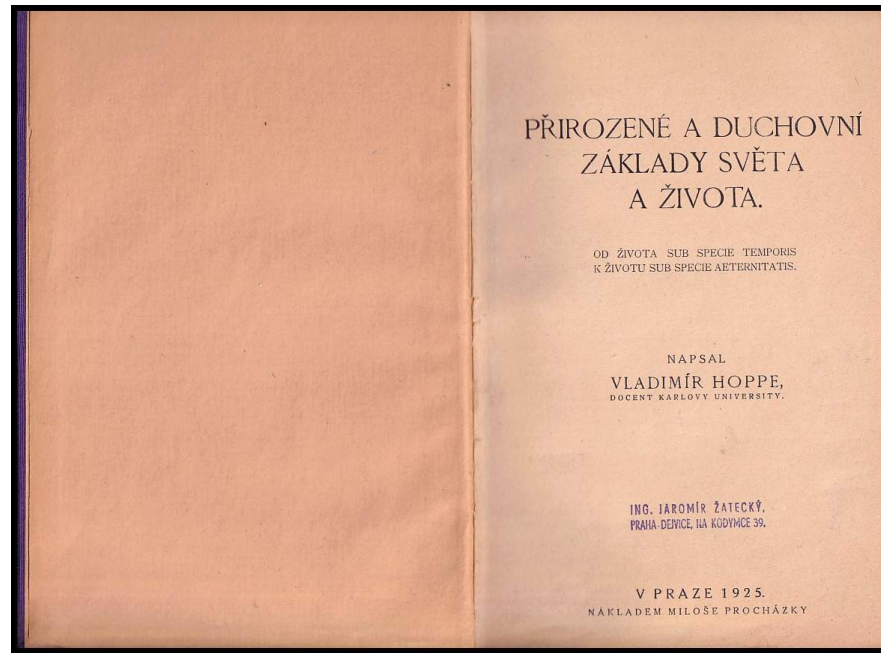
F. X. Šalda, Ethika dnešní obrody aplikovaného umění, Praha 1905

Textilní dílny Marie Teinitzerové – Jindřichův Hradec

Vladimír Hoppe (1882-1931)

UMĚLECKÉ TEXT. DÍLNY M. H. TEINITZEROVÉ

ZALOŽENO 1909. GRAND PRIX PARIS 1925

26

ALL MATERIALS FOR INTERIORS. TAPESTRIES

STUDIO FOR HAND WEAVING

PRAHA II., NÁRODNÍ TRÁDA 10. TELEFON 42463

CS

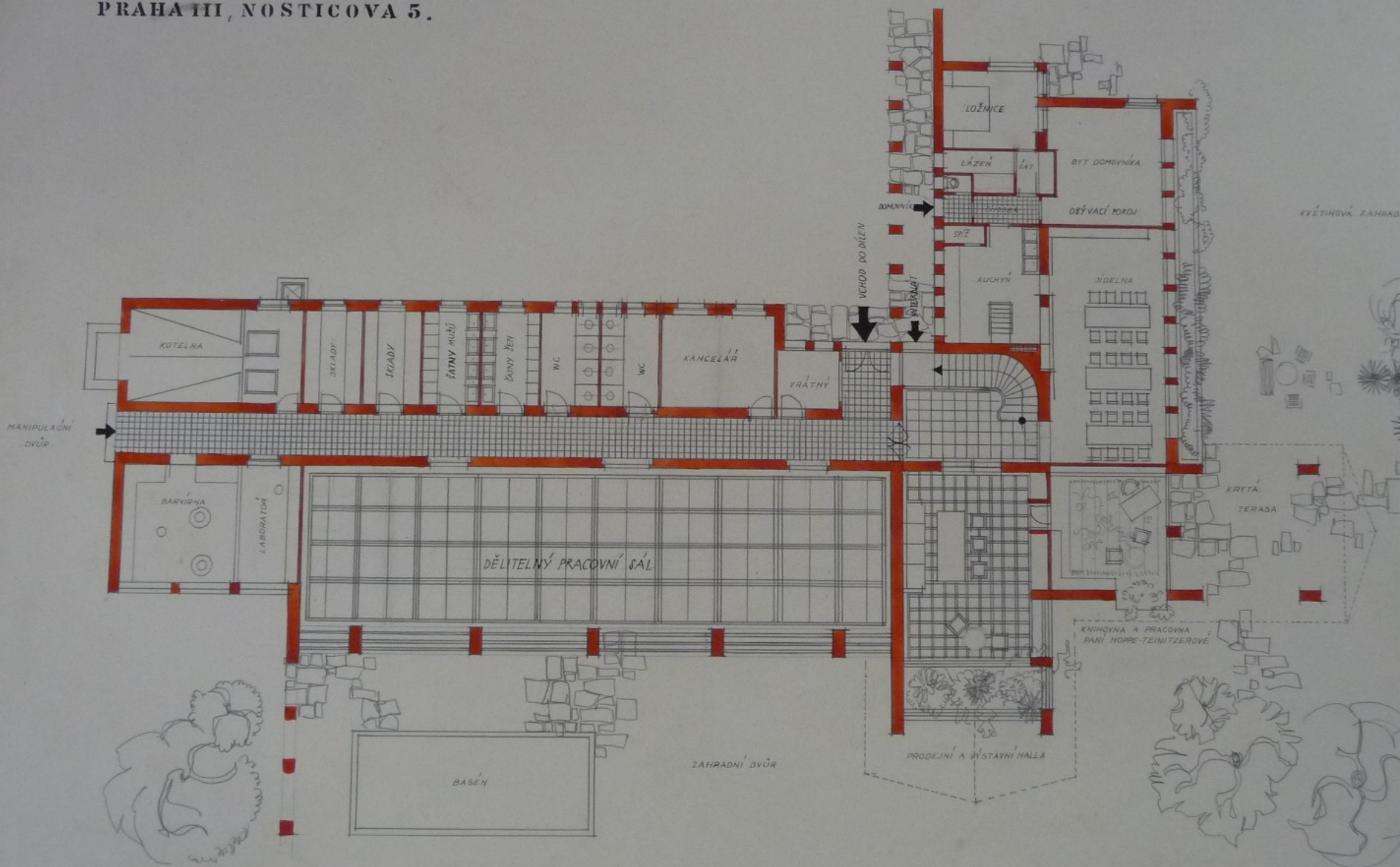

Vzorky tkanin, dílny Marie Teinitzerové

JINDŘICHŮV HRADEC,
PRAHA III, NOSTICOVA 5.

NÁČRT 1:100 •

PŘÍZEMÍ •